

Behandling af angste, psykiatriske patienter med MusiCure – et pilotprojekt

Forfatter og projektansvarlig: Torben Egelund Sørensen, Kandidat i musikterapi,
Psykiatrisk Afdeling, Horsens Sygehus

Supervisor: Jørgen Tybjerg, overlæge
Psykiatrisk Afdeling, Horsens Sygehus

Resumé

I perioden 1.11.2003 til 1.3.2004 blev der på de 2 åbne sengeafdelinger og på den lukkede sengeafdeling på psykiatrisk afdeling, Horsens sygehus, gennemført et pilotprojekt, med det formål at undersøge om brugen af speciel designet musik (MusiCure) ville have en positiv effekt på angste og urolige patienter. 30 patienter fik MusiCure behandling en eller flere gange og af disse fik de 26 en positiv effekt af behandlingen: De blev beroliget; faldt til ro/i søvn. For en patient havde behandlingen ingen effekt og for 3 patienter havde behandlingen en negativ effekt. Interviews med patienter og plejepersonalet viste, at brugen af MusiCure havde en angstdæmpende effekt, enten givet alene eller i kombination med PN medicin og /eller kugledyne. *Det konkluderes, at undersøgelsens samlede resultat tyder på, at MusiCure kan anvendes til såvel psykotiske som ikke-psykotiske patienter, og at MusiCure, anvendt alene eller sammen med kugledyne, kan være et alternativ til brugen af PN medicin.*

Baggrund for projektet

Angste psykiatriske patienter behandles sædvanligvis med beroligende PN medicin og med personalekontakt. Indenfor det medicinske område er der i de senere år kommet fokus på at anvende musik til (Brucia in Bonde et al, 2001) ”at påvirke patienters fysiske, mentale og følelsesmæssige tilstand før, under og efter medicinsk behandling.”

Undersøgelser (Schou 2003, Hansen et al.2003, Thorgaard 2003, Musica Humana 2003, Thorgaard & Thorgaard 2003) viser, at speciel designet musik (MusiCure) bestående af naturlige og akustiske instrumenter (obo, harpe og cello) kombineret med samplede og elektroniske klange, har en meget afslappende og angstdæmpende effekt på patienter i opvågningsfasen efter operation og på patienter, der gennemgår invasiv hjertekardiografisk undersøgelse. 80-90 % af de adspurgte patienter i Thorgaards (2003) undersøgelse beskriver musikken som behagelig eller meget behagelig. Patienterne giver udtryk for, at musikken, som er komponeret af Niels Eje, får dem til at føle sig mindre anspændte, mere afslappede og trygge. Ifølge Thorgaard (2003) har MusiCure samme terapeutiske effekt på patienter uanset alder (>18 år) og køn.

Formål med pilotprojektet

Pilotprojektets hovedformål var at undersøge, om anvendelse af MusiCure har en angstreducerende effekt på psykiatriske patienter indlagt på såvel lukket som åben sengeafdeling.

Problemformulering

Er MusiCure et brugbart angstreducerende middel for psykiatriske patienter?

Hvad er **indikationen** for brug af MusiCure? Hvornår og hvorfor?

Hvilken **effekt** har MusiCure på angste psykiatriske patienter?

Hvordan **opleves** MusiCure?

Hvilke psykiatriske patienter kan have gavn af MusiCure og hvilke har ikke ?

Målgruppe

Undersøgelsens målgruppe var alle indlagte patienter på de 2 åbne sengeafdelinger og den lukkede sengeafdeling, som plejepersonalet skønnede, kunne profitere af MusiCure behandling.

Projektets gennemførelse

Baggrunden for pilotprojektet blev præsenteret på tværfaglige personalemøder i løbet af september og oktober måned i 2003. Spørgeskemaundersøgelsen fandt sted i perioden 1.11.2003 til 1.3.2004. På hver af de 3 sengeafdelinger blev der stillet en CD-afspiller og MusiCure CD 1 ("The Journey" 2003), og fra 7.12.2003 også CD 2 ("Equator" 2003) til brug for musiklytningen, samt en mappe indeholdende baggrundsoplysninger om MusiCure; en vejledning i brugen af MusiCure, samt dokumentationsskemaer.

Det er plejepersonalet, der har vurderet, om der var indikation for anvendelse af MusiCure og plejepersonalet har stået for afprøvningen af MusiCure.

Undersøgelsens metode og design

I projektet indgik kvantitative og kvalitative dataindsamlingsmetoder i et trianguleret undersøgelsesdesign (Haugaard 2001).

Brugen af MusiCure blev registreret af plejepersonalet ved at udfylde et dokumentationsskema med registrering af patientens navn, alder og diagnose; behandlingstidspunkt (dato og start/sluttid); behandlingsnummer; indikationen for behandling (f.eks. angst; uro; forpinthed; anspændthed), beskrivelse af effekten af behandlingen (f.eks. om patienten slappede af; faldt i søvn; ingen effekt; blev urolig/anspændt), samt registrering af patientens oplevelse af musikken, idet plejepersonalet efter lytningen skulle spørge patienten hvordan denne oplevede musikken med følgende afkrydsningsmuligheder: Meget behagelig; behagelig; neutral; ubehagelig; meget ubehagelig. Der blev dokumenteret behandling for 30 patienter.

Den kvalitative del af undersøgelsen bestod af semistrukturerede interviews med plejepersonalet og de 3 afdelingssygeplejersker om deres erfaringer med MusiCure, samt interviews med 7 patienter der anvendte eller havde anvendt MusiCure på interviewtidspunktet.

Spørgsmålene til patienterne var udformet, så patienterne fortalte om hvornår, hvorfor, hvor længe og hvor mange gange, de havde lyttet til MusiCure; om de havde fået beroligende medicin samtidig og om de havde brugt kugledyne. Patienterne blev også bedt om at svare på, hvordan musikken opleves og hvilken virkning musikken havde på patienten; hvilken betydning patienterne mener MusiCure havde for deres indlæggelsesforløb og om de vil kunne bruge MusiCure derhjemme efter udskrivelse.

Resultater

Der er dokumenteret MusiCure behandling for 30 patienter: 8 patienter på lukket afd.; 22 patienter på de åbne afdelinger, fordelt på: 19 kvinder og 11 mænd. 15 patienter i aldersgruppen 20 – 40 år, 12 patienter i aldersgruppen 40-60 år; 3 patienter i aldersgruppen > 60 år.

Der er dokumenteret 60 behandlinger i alt:

20 patienter har fået 1 behandling; 5 patienter har fået 2 behandlinger; 3 patienter har fået 3 behandlinger; 1 patient har fået 6 behandlinger; 1 patient har fået 15 behandlinger.

MusiCure er fortrinsvis blevet anvendt i aften/nattetimerne (30 behandlinger) og over middag (20 behandlinger).

Indikation for behandlingen har været: Angst, uro, forpintthed (pga. stemmehøring/angstskabende tanker) og søvnbesvær.

26 af de i alt 30 patienter har fået den ønskede effekt og en positiv oplevelse af behandlingen.

Patienterne slapper af, falder til ro/i søvn og de har oplevet musikken som værende behagelig til meget behagelig. Det gælder alle 10 patienter med diagnosen skizofreni; 5 patienter med diagnosen depression; 4 patienter med diagnosen psykose; 3 patienter med diagnosen borderline; og for hver af patienterne med diagnosen mani, skizoaffektiv/psykose, emotionel ustabil personlighed, delir, demens og PTSD.

For 1 patient med diagnosen paranoid skizofreni har behandlingen ingen effekt haft og givet en neutral oplevelse.

For 3 patienter, henholdsvis med diagnosen depression; diagnosen personlighedsforstyrrelse og diagnosen observation har behandlingen haft en uønsket effekt og musikken været en ubehagelig til meget ubehagelig oplevelse.

Resultat af interviews med 7 patienter om deres brug af og oplevelse af MusiCure behandling

Af de 7 patienter har de 5 haft en positiv effekt af behandlingen: Én patient har haft både positiv og negativ effekt; og for én har behandlingen haft en negativ effekt. Alle 7 er blevet opmærksomme på, at musik, enten MusiCure eller den musikform den enkelte foretrækker, kan bruges til at falde til ro på og dæmpe deres angst. De 5 patienter, der har haft positiv effekt af MusiCure, mener at musikken har været en hjælp i deres behandlingsforløb og de overvejer at bruge musik til afslapning også efter udskrivelsen.

En mand på 24 år, med diagnosen Skizofreni, har fået ca. 10 behandlinger om aftenen. Han har nogle gange fået PN medicin ifm. MuciCure og den første uge brugte han kugledyne, derefter almindelig dyne. Han oplever, at musikken er meget afslappende og behagelig. Synes det er *"rart at høre naturlige lyde fordi de sætter fantasien i gang så man får billeder af natur, f.eks. skov/flod"*.

En mand på 20 år, med diagnosen Paranoid Skizofreni, har brugt MusiCure 4 gange om aftenen, *"når jeg har følt mig stresset... og har haft irriterende tanker om vold og død"*. Han oplever, at musikken får ham til at slappe af.

En kvinde på 32 år, med diagnosen Depression, får ECT behandling og bruger MusiCure når hun har svære tanker og har brug for hjælp til at slappe af. På interviewtidspunktet havde hun prøvet MusiCure 7 gange, lige fra 1. indlæggelsesdag og herefter hver aften/nat. Fik PN medicin i starten, men klarer sig nu uden. Bruger kugledyne sammen med MusiCure. Patienten kan ikke beskrive, hvordan hun oplever musikken, men at den virker afslappende og behagelig, *"når jeg vil afledes fra svære tanker."*

En mand på 26 år, med diagnosen Psykose, har prøvet MusiCure 5 nætter, sammen med PN medicin og kugledyne, *"når jeg ligger og har mange tanker om natten"*. Han oplever, at *"musikken tager nogle af tankerne, så jeg i stedet tænker på musikken og lydene"*.

Kvinde på 21 år, med diagnosen Forstyrret personlighedsstruktur har prøvet MusiCure en gang om natten, fordi hun ikke kunne falde i søvn. Fik også PN medicin og brugte kugledyne. Patienten

oplever at musikken er beroligende, kan ikke beskrive musikken nærmere, men siger at ” *jeg vil nok gerne lytte til det igen, hvis jeg får brug for det*”.

En kvinde på 20 år, med diagnosen Personlighedsforstyrrelse, har prøvet MusiCure ca. 4 gange, når hun har haft angstanfald. Hun har alle gange fået PN medicin og brugt kugledyne. Patienten beskriver musikken som værende ” *irriterende og underlig*”. Hun bliver mere urolig og anspændt af at lytte til MusiCure. ” *Det er ikke, hvad jeg forstår som afslappende musik, det har fået mig til at holde fast i min egen musiksmag*”.

En kvinde på 21 år, med diagnosen Emotionel ustabil personlighedsstruktur, har prøvet MusiCure ca. 5 gange ” *for at falde ned og blive beroliget*”, bl.a. i forbindelse med bæltefiksering. Hun fik også PN medicin og brugte kugledyne. Kan huske, at hun et par gange bad om at få slukket for musikken, men at hun også har oplevet, at musikken var beroligende. Hun forbinder musikken med at ligge i bælte og har derfor ikke så meget lyst til at bruge MusiCure. Overvejer dog i løbet af interviewet at prøve det igen, hvis hun får brug for at blive beroliget. Bruger ellers meget forskelligt musik til at slappe af på.

Resultatet af interviews med plejepersonalet

Plejepersonalets erfaringer med anvendelsen af MusiCure på den lukkede afdeling og de 2 åbne sengeafdelinger er overordnet den, at musikken ofte er et meget brugbart middel i plejen og behandlingen af angst og forpinte patienter, navnlig for patienter med diagnosen skizofreni, psykose og depression. I projektperioden har det vist sig, at brugen af MusiCure sammen med kugledyne, har været et meget effektivt beroligende middel.

På den lukkede afdeling finder afdelingssygeplejersken, at timingen for afprøvning af MusiCure har været noget uheldig, idet der ifm. udvidelsen af afdelingen har været en stor udskiftning af personlet med 27 nyansættelser, hvilket har gjort det svært at få informeret og involveret personalet i projektet. I projektperioden har man haft fokus på konflikthåndtering og voldsforebyggelse.

På den ene af de åbne sengeafdelinger har man oplevet, at der har været mange patienter med diagnosen personlighedsforstyrrelse, som ikke har villet prøve MusiCure. Disse patienter har i stedet ønsket personalekontakt.

På den anden af sengeafdelingerne fik en kvindelig patient med diagnosen Mani 15 behandlinger og den positive effekt denne patient har haft af MusiCure har i høj grad ansporet personalet til at tilbyde MusiCure til andre urolige og anspændte patienter. På denne sengeafdeling har man ofte haft brug for at have flere afspillere og CD'er til rådighed.

I mange tilfælde har brugen af MusiCure ført til en reduktion i brugen af PN medicin, og andre patienter har helt kunnet undvære PN medicin og har i stedet brugt MusiCure og evt. kugledyne. På en af sengeafdelingerne er MusiCure blevet første valg, når det drejer sig om at tilbyde nye patienter angstreducerende behandling.

Diskussion

Det er udelukkende plejepersonalet der har stået for varetagelsen af MusiCure behandlingen. De har skullet vurdere om MusiCure ville være anvendeligt. Der har ikke været tale om at bruge musikken i stedet for musikterapi som psykoterapi, hvor formålet er at musikterapeuten arbejder med relationen til patienten og anvender musik/stemme/lyde til at bedre patientens kontakt og kommunikationsevne

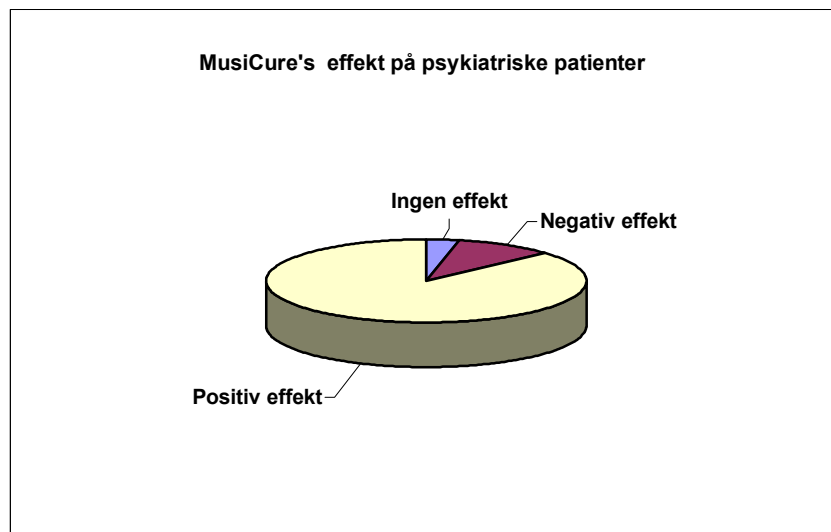
Som det fremgår af interviewende med plejepersonalet har det været forskelligt i hvor høj grad plejepersonalet på de 3 sengeafdelinger har været opmærksomme på at anvende MusiCure. Det har været op til den enkelte sygeplejerske eller social- og sundhedsassistent, at tænke på og at gennemføre brugen af MusiCure. Der har således ikke været tale om nogen systematisk brug af MusiCure i pilotprojektet. På en af afdelingerne er det imidlertid blevet fast rutine, at MusiCure tilbydes angste patienter inden de tilbydes PN medicin.

Nogle patienter har en negativ oplevelse af MusiCure musikken. Patienterne bruger i stedet musik som de selv finder beroligende. Det kunne være spændende at se nærmere på, hvad der gør at de ikke bryder sig om MusiCure: er det hele designet af musikken eller delelementer af den?(en patient bryder sig f. eks. ikke om ”de mærkelige dyrelyde”) og hvilken rolle spiller konteksten for oplevelsen af MusiCure og hvordan oplever patienten i det hele taget det at være indlagt og at have brug for hjælp? Er der tale om en tvangsindlæggelse eller er det en frivillig indlæggelse? Er det en første gangs indlæggelse? osv.

Det fremgår ikke af undersøgelsen, om patienterne har været alene når de har lyttet til musikken eller om plejepersonalet har været helt eller delvist tilstede under lytningen. Det er kun registreret hos en patient, at der er siddet hos patienten til denne faldt i søvn. Spørgsmålet er, om MusiCure kan eller skal være en erstatning for personalekontakt? Det er i det hele taget et åbent spørgsmål i hvor høj grad oplevelsen og effekten af MusiCure lytning er situationsbestemt. Det har f.eks.haft en delvis negativ betydning for en ung kvindelig patient, at hun har prøvede Musicure ifm en tvangsfiksering og at hun har et ret ambivalent forhold til MusiCure. Her kunne oplevelsen af MusiCure måske have været mere positiv, hvis patienten havde været introduceret for MusiCure inden tvangssituationen var opstået. Det er i det hele taget en værd at overveje, om MusiCure ikke skulle introduceres for alle patienter i starten af indlæggelsen, da det tyder på, at op til 9 ud af 10 patienter har en positiv oplevelse og effekt af MusiCure lytning.

Konklusion

Pilotprojektet har fået stor betydning for, at plejepersonalet er blevet opmærksomme på, at MusiCure/musik lytning kan bruges som en del af plejen og behandlingen af angste psykiatiske patienter. Undersøgelsens samlede resultat tyder på, at MusiCure kan anvendes med forventelig god angstreducerende effekt til såvel psykotiske som ikke-psykotiske psykiatiske patienter. Mange patienter er blevet opmærksomme på, at de kan hjælpes med andet end PN medicin. Erfaringerne fra projektperioden synes således at vise, at MusiCure, anvendt alene eller sammen med brug af kugledyne, kan være et alternativ til den traditionelle behandling med beroligende medicin.

Referencer

Schou, K. (2003): Resumé af projekt Ataraxia. www.musicahumana.dk

Hansen, V. et al. (2003): Musikprojekt Kolibri. www.musicahumana.dk

Thorgaard, B. (2003) : Musik i forbindelse med hjerteundersøgelser – effekt på patienter og personale. www.musicahumana.dk

Musica Humana (2003): Specially designed music's (MusiCure) effekt on sound environment in Post anaesthesia Care Units (patients and staff). www.musicahumana.dk

Thorgaard, P. & Thorgaard, B. (2003): Designet lyd miljø til hjertepatienter før og efter Hjerteundersøgelser. www.musicahumana.dk

Bonde, L et al (2001): Musikterapi: Når ord ikke slår til.

Haugaard, M. (2001): Kvalitetsudvikling i praksis

CD 1. "The Journey" (2003). Musik af Niels Eje.

Medfølgende booklet med artikel af overlæge L. Heslet om "musik og medicin"; artikel af overlæge P. Thorgaard om Projektorganisationen "Musica Humana", artikel af N. Eje om musikken . Referencer til undersøgelser og resultater.

CD 2. "Equator" (2003). Musik af Niels Eje.

Medfølgende booklet med artikel af L. Heslet om "vores musikalske hjerne", artikel af musikterapeut K. Schou " Resumé af projekt Ataraxia", artikel af N. Eje om musikken. Desuden referencer til projekter og undersøgelsesresultater.